

Slovenski dom

Štev. 46

V Ljubljana, torek 25. februarja 1941

Leto VI.

Drugi nemško-angleški spopad v siciljskem prelivu

Nemški strmoglavci so napadli angleške vojne ladje, ki so štiri dni spremljale več konvojov mimo Sicilije v Aleksandrijo - Napad je bil odbit

Nekje v Italiji, 25. februarja o. Stefani poroča: 262. italijansko uradno vojno poročilo pravi: Enote nemškega letalstva so v Libiji napadle več sovražnikovih oporišč. Pri tej priliki je bilo uničenih več sovražnikovih motornih enot in eno letalo, ki je bilo na tleh. Z uspehom je bilo bombardirano eno sovražnikovo pomorsko oporišče.

Neki drugi letalski oddelek je napadel v vzhodnem delu Sredozemskega morja sovražnikovo pomorsko skupino, ki je plula. Dosežen je bil težak zadenek na veliki sovražnikovi enoti, ki se je bržkone potopila. Kake vrste je ta enota, do tega trenutka še ni ugotovljena.

London, 25. februarja o. Reuter poroča: Nov

dokaz, da ima angleško vojno brodogradnjo popolno neomejeno svobodo gibanja in akcije po Sredozemskem morju in da docela uspešno varuje vse potrebne prekrbovalne zveze, dokazujejo štiridnevne operacije v srednjem delu Sredozemskega morja.

Močan oddelek vojnega brodogradnje je spremljal te dni več angleških konvojov skozi Sicilski preliv. Nemški strmoglavci so z italijanskimi oporišči napadli angleško vojno brodogradnjo ter konvoje blizu kraja, kjer je 10. januarja prišlo do napada na letalonosilko »Illustrious«. Lovska letala z neke druge angleške letalonosilke so to pot preprečila vsak nemški poskus, tako da ni bila poškodovana nobena vojna ladja, ne noben parniški konvoj. Nemci so zmetali bom-

be okoli drugih vojnih ladij v vodo, ko so jih od letalonosilke preganili angleški lovci. Nasprotna letala so zasledovala konvoje vse štiri dni, toda niso se upala več približati.

Italijanskih vojnih ladij ni bilo videti nikjer, dasi so angleške enote krizarile na široko, da bi jih kje odkrile. Angleške vojne ladje ter konvoji so nadaljevali pot po določenem načrtu, ne da bi jih še motil kak napad. Vojne ladje so se pri krizarjenju približale italijanski obali na doseg topov, pripravljene, da takoj stopijo v akcijo proti italijanskim vojni mladim, ki pa se niso prikazale. Pri napadu na angleško letalonosilko je bilo sestreljenih 5 nemških strmoglavcev.

Vesti 25. februarja

Italijanski tisk prinaša danes Hitlerjev govor na prvih mestih ter zlasti poudarja ojačenje podmorniške vojne spomladi ter Hitlerjevega zagotovila o nerazdružljivi zvezi med Nemčijo in Italijo ter o nemški pomoči Italijanom.

Italija je na tem, da prebrodi neugodni čas ter se z neokrnjenim duhom in z nemško pomočjo približa ugodnejšemu, morda celo odločilnemu razdobju vojne. Italija je preživela hude čase, ker je morala vzdržati ves pritisk angleških imperijalnih ter palestinskih Judov, piše ob Mussolinijevem govoru »Giornale d' Italia«.

V petek zvečer sem prišel v neko sofijsko restavracijo in zahteval, naj mi godba zaigra ameriško vojaško pesem »Tipperary«. Neki Nemec mi je zaradi tega zagnal vame steklenico, da bi me rnil. Jaz sem steklenico ujel ter jo tresel nazaj vanj. Ta dogodek je obžalovanja vreden, pa nisem videl drugega izhoda, pravi izjava ameriškega poslanika v Sofiji Erleja o spopadu, ki ga je imel s preoblečenimi nemškimi častniki, kakor poroča poleg drugih virov tudi belgajska »Politika«. Dogodek je vzbudil v Sofiji veliko govorenje.

Ameriška vlada je uveljavila strogo preiskavo o potopitvi parnika »Canadian Cruiser«, ki je plul z ameriškim znamenjem po Indijskem morju in ga je tam torpedirala nemška oborožena ladja, kakor je povedal večeraj namestnik zunanjega ministra Sumner Welles.

Gibanje svobodnih Italijanov, ki ga vodi bivši zunanji minister grof Storza, je imelo v New Yorku veliko zborovanje, ki se ga je udeležilo 1950 ljudi. Na zborovanju so sklenili, da bo vodstvo gibanja začelo med italijanskimi ujetniki iz Libije organizirati prostovoljske bataljone, ki jih bodo vključili v angleško vojsko, poroča United Press.

Italija je v vojni že šest let, lepši dnevi vojne bodo prišli s pomladjo, zmaga Nemčije in Italije je popolnoma gotova, poudarja romunski listi v razpravah o Mussolinijevem govoru, kakor javlja agencija Stefani.

Velikantstvo, ta trenutek sem zvedel, da je bil v junaškem boju ubit moj sin Jurij, drugi od mojih sinov, ki se je žrtvoval na oltar domovine. Srečen sem, da sem oče junakov in upam, da bo moj tretji sin, ki je zdaj na bojišču, maskeval smrt svojih bratov. Živel narod, živel kralj! Tako brzojavko je te dni dobil grški kralj Jurij II. od preprostega kmetiča iz Epidauru. Kralj je na brzojavko odgovoril: »Domovina sočustvuje z žrtvijo tvojega drugega sina ter poljublja tvoje plemenito čelo.«

Turška narodna skupščina se bo sestala sredi marca. Na njej bosta predsednik vlade Saidam in zunanji minister Saradzoglu razložila zunanje politični položaj in turško stališče do zadnjih dogodkov.

Več kot polovica romunskega uradništva ni imela druge izobrazbe, kakor ljudsko šolo. Precej takšnih nevalificiranih ljudi je imelo mesta, ki bi jim nikakor ne pripadala. Te porazne številke je objavila vlada generala Antonesea, da bi pokazala, pod kakšnimi vidiki so prejšnje vlade nameščale uradništvo.

V Parizu je bilo v nedeljo prvo zborovanje Lava-love stranke s katero hoče nasprotnik maršala Petaina doseči svoje cilje.

Snočnje bombardiranje Bresta je bilo štirinastideseto v sedanjih vojni ter peto zaporedno v zadnjih šestih dneh, poroča Reuter.

Sviciarske politične oblasti so izvedle hišno preiskavo v tiskarni skrajnih levitarskih socialistov, ki jih vodi Micolle. Tega in več drugih so zaprli, ker se je izkazalo, da zavezniški komunistov s komunisti delujejo proti švicarski nevtralnosti — kakor povsod — in da vohunijo za sovražnike Svice.

Pri večerajših letalskih bitki nad albanskim ozemljem, so združena letala enega nasprotnika preganala neko letalo drugega nasprotnika na jugoslovansko ozemlje, kjer ga je za jugoslovansko topništvo prisililo na tla, poroča United Press iz Bitolja.

Mussolini je ugotovil, da Anglija v tej vojni pod nobenim pogojem ne more zmagati. Ta ugotovitev je po svoji logičnosti povzročila v Ameriki pravo senzacijo, poroča Stefani o pisanju ameriškega tiska po omenjenem govoru.

Angleški zunanji minister Eden je večeraj imel dolg posvet s francoskim generalom Catrouxom, po veljnikom de Gaulleove vojske v Afriki. Eden je generalu čestital zaradi uspehov v puščavski vojni, poroča United Press.

Razdejanje po letalskih napadih v Berlinu se ne da primerjati z razdejanjem v Londonu. V Berlinu ni v celoti porušena niti ena četrt hiš skupaj. Tudi ni bila poškodovana nobena važnejša železniška naprava, izjavlja po poročilu DNB-ja dopisnika ameriške agencije Associated Press, ki sta se vrnila iz Nemčije in Anglije.

Španski kralj Alfonz XIII. je še vedno živ, čeprav umira. Poročila ameriških agencij o njegovih smrti so bila prezdružna, poroča laški tisk.

O položaju v Bolgariji ni nobenih zanesljivih novih poročil. Vesti iz angleškega vira pravijo, da naglo popravljajo vse ceste, ki drže s severa na jug. Nemci pa zavračajo vsa razburjajoča poročila o svojih načrtih glede te države.

Stalin je za danes neudodno sklical sejo vrhovnega sovjetskega sveta v Kremelj. Kaj bodo na njej sklepali, ni znano. Amerikanci napovedujejo, da bo pri tej priliki Stalin govoril o sovjetski zunanji politiki v sedanjem razdobju vojne.

Letalske izgube v Afriki po italijanskih podatkih

Rim, 25. febr. DNB. Italijanski letalski oddelek, ki ga je Mussolini v svojem nedeljskem govoru posebno pohvalil, je dosegel velikanske uspehe, kakor se vidi iz dnevnih zapovedi, izdane v Tripolisu. Ta oddelek je izvedel v osmih mesecih vojne nad Afriko 1415 bombniških poletov in vrzel 74.829 bomb in torpedov v skupni teži 154.593 kg. Z gotovostjo je zbil 192 sovražnikovih letal, verjetno je pa, da je sestrelil še nadaljnjih 79 letal. Lastne izgube znašajo 130 mož, ki so junaško padli v boju, 200 ranjenih, 180 pogrešanih in 15 ujetih. Oddelek je izgubil 95 letal, 76 so jih pa uničila na zemlji sovražnikova letala.

Podmorniška in letalska vojna med Nemčijo in Anglijo

Bombe na Hull in vzhodno Anglijo. Angleži zažigajo vdorne luke

Berlin, 25. febr. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča: Podmornica, kateri poveljuje poročnik Mehle, je potopila štiri oborožene trgovske ladje s skupno 33.100 tonami. Ta podmornica je doslej potopila skupno 19 sovražnikovih trgovskih ladij. Neka druga podmornica poroča, da je potopila dve sovražnikovi trgovski ladji s 7000 tonami. Na Sredozemskem morju so nemški bombniki potopili sero od Derne sovražnikovo trgovsko ladjo z 10.000 tonami. V vodah južno od Irse je bila hudo poškodovana večja sovražnikova trgovska ladja. Oddelki lovskih letal so izvedli nasilne ogledniške polete nad obrežjem južne Anglije, sovražnik pa se sploh ni poskušal spustiti z njimi v boj. Oddelki nemških bombnikov so ponoči ponovno napadli vojaške objekte v Hullu, razen tega pa so bombardirali neko letalsko tovarno v južni Angliji ter doke in tovarne vojnega materiala v Londonu. Sovražnik se čez dan in ponoči ni prikazal na nemškem ozemlju. Izvedel je le osamljene polete nad zasedenimi kraji. Povzročena je bila neznatna gmožna škoda in le malo človeških žrtev.

London, 25. febr. o. Reuter. Nemški nočni napad od nedelje na ponedeljek je bil v glavnem veljal pristanišču Hullu. Sovražna letala so zmetala dosti visoko eksplozivnih in zažigalnih bomb na pristaniške naprave. Več bomb pa je

padlo v mesto in okolico, kjer pa ni bila povzročena posebna škoda. Bilo je nekaj požarov manjšega obsega, pač pa je bilo več smrtnih žrtev. Posamezna letala pa so napadla kraje v vzhodni in južnovzhodni Angliji. Tudi London je imel dvakrat letalski alarm. Bombe so padale na vzhodni del industrijskega mesta. V vseh teh krajih škoda ni velika in tudi smrtnih žrtev ni mnogo.

Z afriških bojišč:

Angleži 360 km v italijanski Somaliji

Nekje v Italiji, 25. februarja. Stefani: Uradno vojno poročilo t. 262 pravi:

Severna Afrika: Na odseku Džarabub hudi sovražnikovi napadi, ki so se spet zlomili ob odporu naših enot. Naše letalstvo je z uspehom napadalo sovražnikove čete in vojaške naprave pri Kufri.

Na Egejskem morju so naša letala z uspehom bombardirala sovražnikove vojaške naprave.

V Vzhodni Afriki sta dve naši četi napadli zahodno od Sil Manija v Sudanu številčno močnejše sovražnikove sile, ki so dajale nekaj časa odpor, potem pa so se umaknile z občutnimi izgubami v moštvo in materialu. Nadaljevali so se boji ob spodnjem teku Džube. Naša letala so napadala sovražnikove čete v dolini Džube. Naši lovci so sestrelili eno letalo vrste »Hurricane«.

London, 25. febr. o. Reuter. Angleške čete so imele nove uspehe v italijanski Somaliji in stalno napredujejo ter zasledujejo sovražnika, umikajočega se od reke Džube. Angleži so zavzeli dve važni postojanke in mesti Dželib in Margherito. Po padcu Kismaje so morale angleške čete prehoditi strašno džunglo, ki leži pred reko Džubo. Ko so z velikim naporom preoračile goščave, so bile pri reki Džubi pozdravljene od močnega italijanskega topniškega ognja. Kljub temu so prisilile nekatere topniške postojanke na molk in so si z vso silo priborile pot čez reko Džubo ter potisnile sovražnika za 360 km od njegovih prvotnih postojank.

Angleško letalstvo je po vsej Afriki zelo delavno, zlasti v Eritreji. Večeraj so naši bombniki napadli Addis Abebo in Desie. V Eritreji pa stalno bombardirajo Keren, Massauo in Makale. V Ma-

kali so naša letala uničila osem italijanskih letal na tleh.

Britanska letala so bombardirala Addis Abebo in povzročila veliko škodo ter se nepoškodovano vrnila.

NOVA VLADA V FRANCIJI BREZ LAVALA

Bern, 25. febr. Stefani. Nova francoska vlada je sestavljena takole: podpredsednik vlade, zunanji in notranji minister admiral Darlan, obrambni minister general Huntzinger, pravosodni minister Barthelemy, finančni minister Bouthillier, kmetijski minister Caziot, letalski minister Bergeret, kolonijski minister Platon, prometni minister Berthelot, prosvetni minister Carcopino, zdravstveni minister Chevalier, industrijski minister Pissep, pobaščeneec za francosko-nemška pogajanja general Bernot, pomočnik tajnika v podpredsedstvu vlade in v informacijskem odseku Paul Marion.

Dež in meгла v Albaniji

Nekje v Italiji, 25. febr. Stefani. 262. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Grško bojišče: Delovanje patrol in topništva. Naše letalske enote so z uspehom bombardirale vojaške naprave, ceste in mostove v sovražnikovem zaledju. Pri spopadih s sovražnikovimi lovci so naša letala zbila pet Gloucesterjev. Dva naša bombnika pa se nista vrnila domov.

Atene, 25. febr. Atenski radio poroča, da sta hudo deževje in meгла preprečila večje operacije, da so pa grške čete očistile zavzete postojanke in uničile sovražnikove tanke ter ujele nekaj ujetnikov. Grško letalstvo je po tem poročilu zbil dve sovražnikovi letali.

Britanska letala so bombardirala sovražnikove postojanke v dolini reke Skumbe, pri Elbasanu, Lini in Podgradu. Sovražnik je bil zadnje tedne v teh krajih pomnožil svoje čete. Južno od dolin Devoli in Vujshe je topništvo večeraj zelo živahno delovalo. Bilo je mnogo krajevnih akcij. Sovražnikovi napadi so se izjalovili z velikimi izgubami.

Važne točke v večerajšnjem Hitlerjevem govoru so: napoved spomladanske ofenzive na morju, delstvo, da ni niti z besedo omenil vdora v Anglijo, opomin nemškemu ljudstvu, naj ne pričakuje naglega razvoja in konca v nadaljnjem vojskovanju ter obljuba vse pomoči Mussoliniju, kar se more razumeti tudi kot napoved nemškega posredovanja v Grčiji. Tako razlagajo Hitlerjev govor v angleških političnih krogih, kakor poroča agencija AFI.

cijo. Tudi glad in zima in čas nas ne bodo premagali. Nemški narod je v več tisočletjih razvoja doživel najhujše udarce, pa bo zmagal tudi v sedanjem boju.

Hvaležen sem Bogu, da je dopustil ta neizogibni boj še za mojega življenja, ko se prav zdaj čutim še tako svežega in močnega, zlasti zdaj ko prihaja pomlad, ki se je vsi želimo, zakaj spomladi bomo lahko pomerili svoje moči.

Verujemo v božjo previdnost in smo prepričani, da ne more nameniti poraza narodu, ki je toliko žrtvoval, se toliko trudil in delal. Zaslužil si je božji blagoslov, ker je vsak posameznik postavil narodne koristi nad svoje. Pri nasprotnikih so sami sebičneži, zaslužkarji in Judje, ki polnijo svoje denarne vreče. Tam ne more biti božjega blagoslova.

S fanatično vero v zmago gledamo v bodočnost in ko bo prišlo povelje, bo korakala vsa Nemčija.

Nove Hitlerjeve vojne napovedi za spomlad

Poostritev podmorniške vojne, nastop proti Angležem, kjer bi se prikazali, zagotovila o fanatični veri v zmago Nemčije

München, 25. februarja. o. Kancler Hitler je večeraj v veliki dvorani Münchenske pivovarne imel poldrugourni govor, med katerim je v začetku obravnaval nemški notranji položaj po svetovni vojni ter razlagal nastanek narodnosocialistične stranke, njeno uveljavljanje, poraze in uspehe. Gonilo njegovega revolucionarnega delovanja, je dejal, je bila sramotna versailleska pogodba, katero je preučeval tolikokrat, da jo zna na pamet od začetka do konca in od konca do začetka.

V drugem delu govora se je dotaknil vojne in zunanje politike. Dejal je, da Nemčijo in Italijo veže enaka revolucija, razen tega pa še prijateljstvo med Hitlerjem in Mussolinijem. Obe zvezi sta nerazdružljivi. Italija je Nemčiji v sedanjih vojni zelo pomagala s tem, da sta njeno brodogradnjo v Afriki vezala številne angleške sile.

Boj na morju se bo šele zdaj začel, ker je Nemčija v sedanjem oddihu izurila posadke za nove podmornice. Od marca in aprila dalje pa se bodo morali Angleži pripraviti še na vse kaj drugega, kakor so doživljali dozdaj. Kjer koli se bodo Angleži dotaknili evropske celine, bodo Nemci nastopili proti njim in kjer koli se bodo pokazale angleške vojne ladje, jih bodo napadle nemške podmornice, dokler ne pride odločitev. Mi smo kot stranka morali dolgo čakati na

oblast in smo tudi zdaj navajeni čakati, a med čakanjem smo vedno izkoristili čas. Angleži so napovedali za spomladi 1941 celo ofenzivo na evropskih tleh. Mi na to ofenzivo še vedno čakamo, toda oni so šli zmagovat drugam in mi moramo letati za njimi. Toda našli jih bomo, naj gredo kamor hočejo.

Oborožitev Nemčije je nekaj, česar svet še ni videl. Nasprotniki napovedujejo zase tisto, kar smo mi že kdaj naredili. Jaz sem za obrambo zastavljal vse sile nemškega naroda, če bo pa treba, bom zastavljal sile pol Evrope.

Nam očitajo, kako gospodarsko izkoriščamo druge narode. Toda Nemčija ne bo pustila, da bi ji kdor koli določal gospodarsko politiko, temveč se bo v gospodarstvu ravnala izključno po svojih koristih.

Mi mirno čakamo bodočih dogodkov, ker se zanašamo na nemško vojsko, najboljšo oboroženo silo na svetu, ki ima tudi najboljšo mlado vodstvo. Za vojski in njihovimi voditelji pa stoji ves nemški narod.

Narod in vojska ter stranka in država so celota, ki je ne more razdružiti nobena sila na svetu. Strašno se motijo tisti, ki upajo na revolucijo v Nemčiji. V Nemčiji revolucionarjev ni, ker so vsi šli v Anglijo in Ameriko. V Nemčiji je morda še nekaj noreev, ki se ogrevajo za notranjo revolucijo.

„Protekcija“ - še ena improvizacija v Drami

Ljubljana, 25. februarja. V Drami so ujeli pusta ravno za rep. Da bi ne bilo treba še z eno komedijo začeti velikega posta, so morali snovi na hitro prirediti premijero Nušičeve »Protekcije«. Toda v gledališču je bilo vkljub pustnemu času klavirno razpoloženje.

Če se v vodstvu ali pa na odru ne marajo naveličati dajati slabih in povprečnih del, se pa v občinstvu kaže naveličanost in dolgočasje. Je pač hudo, če ti na odru slede same slabe komedije in slabe uprizoritve, dasi ima vsaj Nušič nekaj dobrih in celo izvrstnih komedij. Ker mora biti vsako leto vsaj eno Nušičevo delo na odru, bi naj pač segli po kakšnem drugem, boljsem in zahtevnejšem njegovem delu.

Presenetljiv uspeh zimske pomoči v Celju

Za reveže so zbrali v Celju in Ptuj v blagu in denarju 408.634,50 din — več kot Ljubljana in Maribor skupaj

Celje, 25. februarja. Akcija zimske pomoči v Celju je presenetljivo lepo uspela. Celjani so pokazali, da imajo mnogo razumevanja za tiste, ki so v teh časih potrebni posebne podpore. Zanimivo je, da je akcija zbrala v Celju več kot Ljubljana in Maribor skupaj.

Snovi je bila v mestni posvetovalnici seja odbora za zimsko pomoč. Udeležili so se je zastopniki vseh stanov. Zupan dr. Vorišič je poročal najprej o uspehih nabiralne akcije in izrekel posebno zahvalo, zlasti zaupnikom posameznih stanov, ki so s posebno požrtvovalnostjo nabirali za reveže po mestu in s tem pripomogli, da je letos akcija za zimsko pomoč tako lepo uspela. V denarju so nabrali 560.634 din, v blagu pa za 48.000 din, skupno torej 418.634 din. Industrija je zbrala 257.100 dinarjev, trgovina 42.400, obrtništvo 8366, kinostopnice so prinesle 3073 din, odvetoiki in notariji 6740, zdravniki in lekarnarji 3940 din, svobodni tehnični poklici 5050 din, 39. pešpolk 1035 din, denarni zavodi 17.910 din, državni uradi 1717 din, KPD 653,50 din, posamezniki iz raznih stanov pa 12.650 din. V blagu: trvdka Westen d. d. 200 ton premoga, vrednega 24.000

Poleg tega pa je bila snočnja premijera v vseh ozirih velika improvizacija. Tako je marsikaj učinkovitega splavalo po vodi — upajmo, da bodo vsaj reprize malo boljše. Če ne, tudi ta komedija ne bo podprla vodstva v njegovem naziranju, da v teh časih v Drami ni treba pokazati nobene dobre volje, kaj šele zavesti o kakšnem načrtnem delu ali pa čutu za odgovornost.

Koliko nemogočih reči je pač treba, da se pri nas kako vodstvo diskvalificira! Upajmo, da je sedanje vodstvo Dramne pokazalo dovolj tega, da lahko tudi odgovorne oblasti naredijo križ čez tako programsko gospodarenje in njegove očete, med katere seveda uradno ne spada dramaturg g. Josip Vidmar...

dinarjev, Cinkarna d. d. 100 ton premoga, vrednega 12.000 din, trvdka Metka raznega blaga v vrednosti 5000 din, »Elka« 200 m ženskega blaga, 120 m moškega blaga in več drugih reči v vrednosti 4000 dinarjev, trvdka Stermecky za 3000 din blaga.

Do zdaj je socialni odsek, ki vodi vse to delo, razdelil že precej blaga in tudi denarja za približno 30.000 din med najpotrebnejše.

Sledila je razprava, kako razdeliti nabrane prispevke. Bistvo vseh predlogov je bilo, naj šolski zavodi, človekoljubna društva, javne in šolske kuhinje v najkrajšem času sporoče socialnemu odboru na mestni občini seznam potrebnih revežev. Socialni oddelek bo proučil te podatke v najkrajšem času ter se bo po tem seznamu po ponovni seji začelo razdeljevanje blaga in obutve med reveže. Zaenkrat pa dobe vse javne in šolske kuhinje na račun po 3000 dinarjev. To so: Vincencijeva konferenca, dnevno zavetišče kraljice Marije, dijaške kuhinje na gimnazijah, kuhinji na deški in dekliški državnih meščanskih šoli, meščanska šola šolskih sester, obe deški ljudski šoli, dekliška mestna ljudska šola, dekliška šola šolskih sester, kapucini, lazaristi in salezijanci.

Cesta Mozirje-Šmihel bo zgrajena

Onim, ki s prezirljivim nasmehom opazujejo gradnjo ceste iz Mozirja v Šmihel, ki se sicer res počasi a resno gradi, povemo, da se bo delo nadaljevalo, čim nastopi ugodnejše vreme. Res nimamo za enkrat veliko kreditov nakazanih, toda prepričani smo, da oblast ne bo pustila, da bi započeto delo obstalo, ker je vsa javnost že uvidela potrebo po zgraditvi te ceste, katere že desetletja kriči po izvedbi. Da je dograditev te ceste nujno potrebna že zaradi sedanjih časov in iz gospodarskega vidika prizadeti prebivalci, kakor tudi zaradi narodnega blagostanja, je razvidno iz naslednjega.

Vsak tukajšnji kmet je primoran prodati vsako leto gotovo količino lesa za kritje gospodarskih potreb. Les v jeseni poseka in v zimski dobi spravi k žagam, na postajo itd., ker ga v poletnih dneh po teh neprometnih terenih ni mogoče odvažati. Zato mora vsak narediti proračun za vse leto in posekati primerno količino lesa, ker manjših količin navadno trgovci ne marajo in tudi ne morejo od naših kmetov kupiti, ker se ne izplača spravljati ga k žagi. Tedaj se les podarži in posestnik ima le malo dobička. Ko bi pa bila že zgrajena cesta iz Mozirja v Šmihel, bi lahko naši kmetje vsak čas in vsako količino lesa prodali in morda celo do žage vozili. Preteklo jesen je bilo tu prodano od vseh naših posestnikov okrog 2000 kub. metrov lesa. Ker so cene lesu še v pozni jeseni narasle, je bil vsak kubični meter lesa za 100 din preprosto prodan. Tako so torej utrpeli naši kmetje to jesen kakih 200.000 din škode in samo zaradi tega, ker ni ceste.

Priporoča se nam in vemo tudi, da bi bilo zdravno nabaviti si večjih količin umetnih gnojil, kar bi se sedaj gotovo bolj kot kdaj prej izplačalo in da bi postalo naše kmetijstvo donosejše in opora naroda in države. A žal nam je to samo zaradi dovoza skoraj onemogočeno. S parom živine se pripelje iz Mozirja največ 150 do 200 kg blaga. Zamuda pa znaša tri četrtine dneva.

Brak smo tudi, da dela Kmetijske zbornice na tem, da se čim prej uredijo po kmečkih domovih urejena gnojlišča. Pri nas pa kljub temu, četudi bi se

Franciška prosveta ponovi danes ob 8 zvečer Linhartovo komedijo »Veseli dan« ali »Matteek se ženik«. Med odmorji poje najnovejšo kuplet g. Podgoršek. Pri premieri je bila dvorana nabit polna in je igra zelo ugajala. Zato ne zamudite prilike in pohitite nocoj vsi v Franciškanško dvorano, kjer igra v letošnji sezoni ne bo mogoče več ponavljati. Vstopnice od 6. ure dalje pri blagajni.

Nekaj podrobnosti o begu razbojnikov iz jetnišnice v Murski Soboti

Murska Sobotica, 25. febr.

Sobotane je presenetila novica o drznem povdigu razbojnikov, ki so bili zaprti v jetnišnici soboškega okrajnega sodišča.

V nedeljo zjutraj ob pol štirih je pobegnilo iz zaporov pet drznih razbojnikov, katerih imena so bila navedena že v včerajšnjem »Slovenskem domu«. V eni sobi jetnišnice je bilo zaprtih 15 kaznjencev in obdolžencev. Z železnimi deli, ki so jih dobili od železnih postelj, na katerih so spali, so izdolbili v 50 cm debel zid tik pri tleh 25 cm visoko in 45 cm široko luknjo. To so naredili tako, da je eden zlezal pod posteljo, ki je stala ob zidu in začel dolbsti okno svobode. Postelja je zakrivala luknjo, ki je paznik ni mogel opaziti, če ni sobe pregledal natančno.

Dva od pobeglih sta stala pri vratih z železnimi nogami od postelj v rokah, medtem so drugi dolbli luknjo in strahovali ostale kaznjence, da jih ne bi izdali. Zaprti so jim s smrtjo. Sele, ko so pobegnili, so zvesti kaznjenci z zvonom poklicali paznika. Ko je paznik prihitel s puško, je bilo že prepozno, ker so svobode železni kaznjenci poskakali skozi izdobljeno luknjo na vrt in od tam brez ovire pobegnili v zlato svobodo. Paznik je oddal pet strel, da je opozoril ljudi. Kmalu nato so že prispeli orožniki, ki so ukrenili vse potrebno, da nevarni tički ne bodo predolgo uživali svobode. Verjetno so razbojniki poskušali doseči čim prej le 14 km oddaljeno mejo. Če se jim je to posrečilo, še ni znano, baje je dva od pobeglih že zagrabila roka pravice, kar pa uradno še ni potrjeno.

Gornji primer nam je zgovorna priča, da so zapori v Murski Soboti zelo pomanjkljivi. Zid jetnišnice je debel 50 cm in zgrajen iz opeke in ometan z navadnim ometom. Tudi prostori so pretesni, ker morajo biti skupaj zaprti kaznjenci in tisti, ki so v preiskavi, nedoletniki z pokvarjenimi zločinci. Zgradišče nove jetnišnice je nujna in neodložljiva zadeva.

Litija

Banska uprava bo priredila v Litiji v soboto, dne 1. marca 1941, od 3 popoldne do 7 zvečer v VI. razredu litijske ljudske šole pod okriljem Podružnice Sadržarskega in vrtnarskega društva v Litiji tečaj o zelenjadarstvu in vrtnarstvu. Na tečaju bosta predavala strokovnjaka: referent za vrtnarstvo g. inž. Ciril Jeglič iz Ljubljane in ravnatelj ljubljanskih mestnih logov g. Lap. Predavanje bo zanimivo in poučno za vsakogar, ker se bo vršilo s posebnim opazom na današnje težke gospodarske in prehranjevalne razmere. K tečaju vabimo prav vse, brez izjeme, zlasti pa gospodinje, kmete in delavce.

Ljubljana od včera do danes

Kislo vreme z nagajivim snegom

Zdaj ga vreme »kida« močno po svoje. Vse je že skoraj skopnelo, pa se ti je zadnje dni spet razhudila starka Zima. Njena jeza pa že nima več

Za vino, pivo, tobak nad 120 milijonov din

Nad 44 milijonov v zrak - Ljubljana z okolico je lani pokadila nad 136 milijonov raznih cigaret

Ljubljana, 25. februarja.

»Lisica, lisjak sta pila tobak, ko tobaka ni bilo, sta pila vodo!« tako pravi narodna pesem. Stari generali so polagali veliko važnost in pozornost na tobak, ki je veljal kot blažilno sredstvo proti lakoti. Stari ljudje so pravili, kako je oče Radetzkij, ki je bil »en fajn gospod«, skrbel, da je dobil vsak vojščak točno in pošteno porcijo tobaka, to je »pajkele tobaka za pipo za pomirjenje krulčega želodca«, kakor so poudarjala neka stara generala navodila.

Ljubljana z vsa ono, pod pristojnost okrajnega sodišča spadajočo okolico šteje sedaj nad 130.000 prebivalcev. Mesto z vsem okolišem zalaga s tobačnimi izdelki glavna zaloga tobaka na Vidovdanski cesti, ki ne dela za svojo trgovino po časopisu nobene kričeče reklame, toda je lokal, kjer se ljudje zelo drenažo in naročajo velike množice raznih tobačnih izdelkov, ki jih morajo plačati takoj pri blagajni.

Dohodki iz tobaka stalno narasčajo monopolni upravi in se večajo v velike milijone. Naj navedemo nekaj primerjalnih podatkov. Ljubljana z okolico je l. 1937. porabila za tobak 32.213.000 din, naslednje leto že 35.413.000, predlanskim 39.136.500 in lani 44.534.876 din. Na vsakega Ljubljančana in okoličana je lani prišlo do 342,60 din letno za tobak. Prav zanimiv je pregled o prodanih cigaretah različnih vrst. Fine cigarete so v potrošnji zelo nazadovale, ker so postale dražje. Splošno je potrošnja cigaret nazadovale, toda monopol ni utrpel kake hude in katastrofalne izgube, marveč še velik dobiček, kajti ljudje so segali raje po ce-

nejših izdelkih, po Ibar, Drava, Morava in drugih. Stevilčni rekord odnašajo v Ljubljani Ibar, ki jih je bilo lani pokajenih 48.878.600 kosov. Vseh različnih cigaret je lani Ljubljana z okolico porabila 136.874.800 kosov v vrednosti 40.145.150 din. Ostali milijoni odpadejo na potrošnjo cigar vseh vrst in raznega tobaka v zavojih.

Slovenija je po podatkih finančne statistike lani izdala za tobak 232.482.240 din. Od prejšnjih let je iz izdatke dosegel velikanski rekord, kajti Slovenija je zadnja leta navadno potrošila za tobačne izdelke od 135 do 140 milijonov dinarjev.

Aktualno je postalo sedaj vprašanje konzuma vina in piva, na kateri pijači bo sedaj povišana trošarina. Vino je postalo drago. Povprečna cena je sedaj 15 din liter. Lani je Ljubljana popila 4.145.589 litrov vina v sodih, kar predstavlja najmanjšo vrednost 62.183.835 dinarjev. Konzum piva se je lani močno dvignil. Popili smo ga 1.339.309 litrov v vrednosti 13.393.090 din.

Izdano je bilo lani za vino, pivo in tobak 120.114.800 din. Vsota, ki daleč presega letošnji proračun mestne občine ljubljanske. Opravičen je račun: »Za vino, pivo in tobak dá vsak na leto tisočak!«

Jesenice

Krekovo prosvetno društvo ponovi na pustni torek, dne 25. februarja ob 20 veseloigro »360 žena«. Kdor še ni rezerviral vstopnic, naj pohiti.

za dekorativno pisavo, za katero vlada posebno med trgovstvom veliko zanimanje. priredi

Klub izloženih aranžerjev v Ljubljani

Tečaj, ki se prične v sredo 5. marca t. l. bo obsegal 7 vrst dekorativne pisave. — Prijave in informacije: SIMONČIČ L. trgovec, Pred škofijo

Odbor.

Celje

Nove cene slanini in svinjskemu mesu smo dobili v Celju. Za prvorazredno uvoženo slanino s kožo je določena najvišja cena 28 din za kg, za kilogram slanine brez kože 29 din, za kilogram sala 29 din, za kilogram čiste razpuščene masle 30 din. Za svinjsko meso je določeno: 1 kg hrbita in vratovine 26 din, kilogram stegna 25 din, kilogram plečeta 24 din, kilogram trebušnine (flama) 25 din in kilogram rebere 22 din.

Celjana, o katerem se je v zadnjem času v Celju toliko govorilo, so te dni aretirali pri Mežici. Prepeljali so ga v Celje, nato pa v Ljubljano.

Narodno gledališče v Mariboru bo uprizorilo v sredo, 5. marca, Nušičevo komedijo v treh dejanjih »Sumljiva oseba«.

Na obnem zboru Celjskega šahovskega kluba je bil izvoljen nov odbor s predsednikom Jožefom Grašerjem na čelu. V odbor so prišli gg.: F. Grein, M. Fajs, Pleterški, profesor Tavčer, T. Kocmur, V. Diehl, J. Schneider, ing. Sajovic in O. Lečnik. V Starih pri Celju so neznanici napadli 21 letnega Galofa Antona in mu s kamenjem prebili lobanjo. Galof se je moral zateči v celjsko bolnišnico.

Legija koroških borcev v Celju je sklicala izreden občni zbor za 2. marec. Večina novega odbora je proti sodelovanju z nekaterimi novoizvoljenimi odborniki.

Ljudsko vseučilišče priredi v četrtek, 27. febr., zanimivo predavanje o moderni vojni. Predavatelj bo s 150 sklopičnimi slikami pokazal vse vrste modernega orožja in njegove uporabe.

Danes je pustni torek

Se en vesel datum čaka prijatelje fletnih uric, nocojšnji večer. Večer pustnega torka. Ob tej priliki je stoletja stara navada, da so v Evropi mize kar se da dobro obložene, kajti potem pride post. Letos sicer tako izdatno in polno, kakor je bilo druga leta, n ebo mogoče oblagati miz — kajti tu so že marsikakšne omejitve, krušne karte, draginja, visoke cene, vendar bodo v vsaki družini le še poskrbeli, da bo večerja kar se da dobra — saj jutri prihaja Pepelnica in z njo post — Bog ve za koliko časa, se skoraj lahko reče, kajti dandanašnji vse kaže, da se nam prej obeta kaj slabega kakor dobrega. Nekateri si bodo privoščili tudi merice »pijatec«, češ, zdaj jo še spijmo po starem, saj bo že kmalu prišla v veljavo nova mestna trošarina na vino in pivo. Tule pustni torek bo marsikdo praznoval še s posebno vnemo, ker si bo rekel, kdo ve, kdaj ga bomo spet lahko tako kakor ga letos. Za nocojšnji večer se mora že še dobiti denar, čeprav smo že na koncu meseca! Lokali bodo prav gotovo polni, — zjutraj, ob prvem postnem dnevu, pa — »maček«. To je še prav, da se v teh časih lokalni prej zapirajo.

Večina pa bo seveda preživela pustni večer doma, v krogu družine, ob dobrem prigrizku in kapljici. In to bo še najlepše, če bo tudi še družinska vesela. V prijatni družbi večer tako naglo mine. Ko se bodo jutri zbudili, bodo pa že v postu — v postu, ki bo, kakor vse kaže, zdaj zelo dolg!

Nogo si je zlomil

Davi ob 4 so se reševalci odpeljali po delavca, ki je uslužben pri mestnem cestnem nadzorstvu. Otmarja Kastelica iz Zadrzne ulice 10. Kastelic se je odpravil od doma, pa je padel tako nesrečno, da si je zlomil nogo.

SELDON TRACE:

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

Nestrpno ga je prekinila: »Vam je ušel?« »Za božjo voljo, kaj si ga videla?« Pričakala je. »Bil je tu... Vrata ste pustili odprta!« »Kako...« Polkovnik je zaloputnil z vrati ter šel nekaj korakov po hodniku. »Kaj brbljaš! Cashdon da bi bil tu?« »Vi ste pustili odklenjena vrata,« mu ponovno odgovorila Marle. »Videla sem ga, ko je prišel. Preden sem mu mogla reči besedo, je izginil v klet. Ne verjamem, da bi me bil videl! Moral je zopet oditi, ko sem šla po električno svetilko.« »Za božjo voljo,« je zastokal polkovnik. »Sel je v klet! Ali gotovo veš, da je bil to Cashdon?« »Kdo drugi bi mogel priti ob tem času! Oče, kaj vam je?« Polkovnik je bil bled kot zid in je težko dihal. »Kaj mi je?, je ponovno vprašal. »Pripravite se, da se v tej hiši skriva nevaren razbojnik. Ti bi pa hotela, da bi se obnašal kot bi prišel na obisk pastora! Marle je jezno udarila z nogo. »To ni bil noben blaznež! To je Dicky Cashdon! Ali ni Cashdon ob pamet? Ne govori neumnosti! Marle! Če je Cashdon v rešnici

šel v klet... Ali veš gotovo, da je šel v klet? Daj mi svetilko!« Naglo je odprl vrata v klet. Hčerka ga je videla, kako se je spuščal po stopnicah. V eni roki je držal svetilko, a v drugi naperjen samokres. Ni se bala najti Dickyja, ker ga je že sama povsod iskala. Bilo je čudno, da ji ni verjel. Prav tako je bilo zagonetno, zakaj se je tako preplašil, ko je omenila klet. Ni bila povsem prepričana, da se ne bi Dickyju kaj zlega dogodilo. Prej ni mogla iti v posteljo, dokler ni prišel oče iz kleti. Šla je v delovno sobo in si prižgala cigareto. Preteklo je že deset minut, a polkovnik se še ni vrnil. Počakala je še nekaj časa, nato pa se je vrnila na hodnik. Dolgo je še čakala, preden je zaslišala očeta, ko je stopal po stopnicah. Ko je prišel do nje, jo je precej surovo odričnil in šel v delovno sobo. Marle je šla za njim, on pa se je delal kot da je ni poleg. Pripravil si je še eno cigareto. »Oče, kaj se je zgodilo? Ali niste našli Dickyja?« »Odkimal je in na dušek spil polno čašo. »Marle, pojdi spat! To je bila... lažniva vest! Jaz sem bedak, da sem pustil

odklenjena vrata, a tudi ti nisi boljša, ko letaš sredi noči po hiši.« Mlada deklica je nadaljevala. »Oče, zakaj ste se tako dolgo zadržali v kleti?« »Moral sem jo sam preiskati. Ali ne razumeš, da nas je Cashdon odvedel v Pasterjev prehod zato, da bi šel v našo hišo? Ko je prevaril onega stražnika, je šel mene izvabil iz hiše in je imel tako svobodno pot. Lahko se šteješ za srečno, ker si ostala še pri življenju.« Pod ostrim in očitajočim pogledom svoje hčerke, je popil še eno čašo whiskeyja. »Za vraga, kaj me tako gledaš? Greš spat, ali ne?« Marle uporno odikala. »Ne grem, dokler mi ne poveste, kaj vse veste! Vi pred menoj nekaj skrivate, toda jaz hočem to zvedeti!« »To se pravi, da ti govoriš neumnosti,« ji surovo odgovoril. »Pri živem Bogu, izginil.« Oče in hči sta obstala trenutek in se gledala z očji v oči. Polkovnikov pogled je bil poln mržnje in jeze. Pogled hčerke pa je izražal nezadovoljstvo in žalost. Lahko bi se reklo, da sta bila v duši prava tujca. Potem je Marle zmignila z rameni in razočarana odšla iz sobe. V vnetju, kjer je bilo toliko blazinev, med njimi oče, Dicky, morda tudi ona sama, ji je bila edina »svetla« zdrava oseba — doktor Hadon.

XIV. POGLAVJE.

Sumljiv pogovor za vrati.

Doktor Hadon se je vrnil ta večer zelo kasno domov. Bil je pri pekovi punčki,

ki je bila še vedno bolna. Razen tega je bil poklican še k bolniku izven mesta. Bil je utrujen, na spanje pa ni mislil. Največja muka je bila zanj radovednost in brbljavost miss Bugh. Razen tega jo je sumil, da ve, kako se zanima za miss Damar Marle. Tudi to mu ni šlo v glavo, da se je miss Bugh razburjala, ko ni prijavil, da mu je izginila steklenica ciankalijske tekočine, ki jo je po njeni trditvi vzel polkovnik Damar. Vražja miss Bugh! Večkrat je vzel v roko knjigo, ki je bila pri postelji, da bi odgnal misli na Bugh. Takrat pa so se misli vedno prenesle na Marle Damar. Marle! Začepetal je to ime, kot bi si hotel s tem pričarati pred oči dražestno silhueto mlade deklice. Nato je zmignil z rameni ter se skušal osredotočiti na branje, pa se mu to ni posrečilo. Ugasil je električno svetilko in jo kmalu zopet prižgal. Bilo je že pol dveh. Obratčal se je po postelji. Glava ga je pričela vedno bolj boleti. Odložil se je, da gre po aspirin. Ker ga ni našel v sobi, se je ognil v haljo, odprl vrata in šel na stopnice. Takrat je opazil pramen svetlobe pod vrati svoje ordinacijske sobe. Slušal je tudi prijatni šepet. Brez nadaljnje razmišljanja je šel v svojo sobo in vzel kovinsko palico ter se vrnil in priluškoval. Šepet je bil tako tih, da ni razumel smisla besedi, le spoznal je, da je to glas miss Bugh. »Da, ali si niste morda domisljali, da me boš še dolgo vlekl za nos, namesto da bi izpolnili svojo obljubo? To, kar sem

vam rekla, bo gotovo vplivalo na vas, da boš spremenil svoje misljenje!« Tedaj se je čul šepet njenega sogovornika, ki je protestiral. »Draga moja, počakajte, da vam pojasnim!« »Dobro, pojasnite mi!« »To je precej težko... Bodite pametni. Podrobno opisovanje bi bilo predolgo, a s tem izgubljava dragocene trenutke!« »Niso to trenutki, temveč dragocena leta, ki ste mi jih uničili. Najlepa leta mojega življenja!« »Moj Bog! Ljudje so lahko surovi!« »Pojdite! Sovražim vas!« »Ali...« »Tega mi ne morete oporekati! Prav tako sem vam videla jasno, kot vas vidim sedaj! Prenešite se oni sramotni kip... Če bi vedeli, da sem bila tam in vas gledala, bi ne bili tako zadovoljni... Ali jaz sem vam videla in bila zraven, ko ste izginili. Vem, kam ste odšli in tudi ališala sem vaš razgovor s polkovnikom Damarjem. vse mi morate odgovoriti, da ne govorim o ciankalijski kislini!« »Cianovodikovo kislino?« »Eh! Menda nočete reči, da ne razumete, kaj sem vam videla reči? Kaj morda ni ukradel polkovnik ciankalijske kisline iz doktorjevega lab... torija? Ne vem, kaj nameravate, vsekakor pa ni hvaljevalnega! Če se proti meni ne boste bolj vljudno obnašali, se boste zelo kesal!« »Ali, draga moja!« »Poveste mi, če morete, zakaj je izginila ciankalijska kislina?« (Dalje sledi)

Od tu in tam

Knežinja Olga je v soboto odprla v Belgradu prodajo umetniških slik in kipov okrog 120 erbskih umetnikov. Tudi sama je odkupila pet umetniških del. Kraljevič, namestnik dr. Perović je daroval za umetnike 5000 dinarjev, namestnik dr. Stanković pa 2000 dinarjev. Prodajo umetniških del vodijo številne belgajske gospe, soproge ministrov in drugih uglednih ljudi. Srbski umetniki bodo z izkupičkom od te prodaje skušali poslati svoje umetniško naselje na zemljišče, katero jim je darovala belgajska občina.

Devetemu sinu in dvanaestemu otroku Novosadčana Lajoša Mokuša je bil za botra kralj Peter II. Slovesen kret je bil v nedeljo v tamkajšnji katoliški cerkvi. Kralja je zastopal polkovnik Franjo Kapić, ki je v imenu visokega botra dal novorojenčcu zlato verižico s križcem in 20.000 dinarjev denarja. Pri tem je imel govor, v katerem je poudaril, da je kralj prevzel botrovstvo novorojenčku brez ozira na vero in narodnost staršev. Pri slovesnosti je bil navzočen tudi mestni župan, ki je v imenu občine daroval staršem hranilno knjižico z 10.000 dinarji.

Zastopniki bolgarsko-jugoslovanske trgovinske zbornice iz Sofije so bili dva dni v Belgradu in so skupaj s funkcionarji jugoslovanske bolgarske trgovinske zbornice v Belgradu razpravljali o raznih trgovskih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Bolgarske goste so v Belgradu nad vse slovesno sprejeli. Na zborovanjih so se Bolgari izražali zelo pohvalno nad sprejemom in poudarjali pomembnost mešanega trgovskega zbornice za zблиžanje med obeh državama in njunimi narodi. Predsednik mešane zbornice v Sofiji Dimitrij Valev je poudaril, da se bo zблиžanje med Bolgari in Jugoslovanci najbolj poglobilo tedaj, če se bodo eni kakor drugi učili bolgarsčine oziroma erbsčine in slovenščine. Opoldne je v nedeljo gostom na čast priredil kosilo trgovinski minister dr. Ivan Andrej, zvečer pa večerjo belgajski župan Jevrem Tomić. Oba gostitelja sta imela pri tej priliki pozdravne govore, v katerih sta izražala veselje nad jugoslovansko bolgarskim zблиžanjem.

Donava stalno narašča, sicer ne naglo, pač pa postopno. Nekaj dni se je gladina vode dvignila povprečno za 5 cm, v nedeljo pa je narasla že za novih 50 cm. V Bogojevu se je reka razlila in preplavila travnike in igrišča. Voda se dviga zaradi tega, ker se je Madžarom posrečilo razbiti led na reki in s tem pospešiti odtok vode. Pač pa na reki ni več letu.

Zagrebska policija je bila včeraj izdala novo uradno sporočilo o delovanju terorističnih tolpa na Hrvaškem. Pred kratkim je bilo v Zagrebu prijetih 16 zločincev, ki so hoteli z atentati povzročiti zmedo ter s tem pripraviti ugodna tla za nasilno porušanje sedanega zakonitega reda na Hrvaškem in se s silo polastiti oblasti. Preiskava je tekla še naprej in rodila uspeh. V Karlovcu so prijeli 18 ljudi, ki so bili z zagrebskimi teroristi v zvezi in so imeli enake načrte. Policija aretirane še zaslišuje, po končani preiskavi pa jih bo izročila sodišču.

V Splitu so se vrnil mornarji z jugoslovanske tovarne ladje »Boka«, katero je oktobra lani torpedirala neka podmornica v Atlantiku. »Boka« je plula z drugimi 19 ladjami v konvoju proti Afriki. Pri torpediranju je bilo osem mornarjev boke ubitih. Posadka na ladji je bila sestavljena iz mornarjev različnih narodnosti. Od naših državljanov sta se ubila dva. Ostali člani so bili rešeni in prepeljeni v Anglijo, od tam pa so se vrnili domov, ko se jim je ponudila prva priložnost za to.

Ker je hotel uti, je bil ubit robijaš Stojan Talenja iz Bugojna. Komaj se je bil vrnil iz zaporov, se je že lotil stare vlomilske obrti in kradel kot eraka. Ko je bil v Zenici izvršel velik vlom, so ga takoj osumili in policija ga je prijetla. Ko ga je policaj vkleknjenega gnil skozi mesto, je Talenja raztrgal verige in pobegnil. Policaj je streljal za njim in ga zadell, vendar pa je pobegnil robijaš vseeno izginil. Šele čez nekaj ur so ga našli na nekem dvorišču mrtvega. Zadel ga je bila v hrbet krogla, toda imel je še toliko moči, da se je skril na dvorišče, toda tam je oblezel.

Nevarnega črnoborijanca so prijele oblasti na Sušaku. Posesnik inž. Marinović je bil znan kot trgovec s tujimi valutami na črni borzi in je bil zaradi svojih nedovoljenih in nezakonitih poslov že petkrat kaznovan. Pred nekaj dnevi pa so ga ujeli, ko je ravno sprejemal od svojega pomočnika Rudolfa Stroma 500 napoleondorov, ki so vredni pol milijona dinarjev. Oba so prijeli, denar pa zaplenili. Marinovića so odpeljali na prisilno bivanje v Lepoglavo, obenem pa bo prijavljen finančnim oblastem, ki bodo izrekle denarno kazen, ter sodišču, ki bo izreкло še zaporno kazen. Zapri so pa tudi Stroma, ki bo zaenkrat kaznovan samo denarno.

V Zagrebu in na Hrvaškem se pridno pripravljajo na evharistični kongres, katerega se bo po vsej verjetnosti udeležilo okrog 200.000 ljudi. Posebno vprašanje je, kako bodo vse ljudi nastanili in kako prehranili v sedanji stiski za hrano. Uredili bodo številna skupna ležišča ločena za moške in ženske, ki bodo zastojna, v hotelih in pri zasebnikih pa bo treba stanovanje plačati. Oblast je obljubila, da bo dala za slavnostne dni gostilničarjem večje količine moke in živeža na razpolago. Pošto ministertvo pa je dovolilo glavnemu pripravljavalcem odboru, da sme poštnine prosto pošiljati vse svoje dopise državnim in cerkvenim uradom.

Po 22 letih si je izbojeval pravico bivši občinski stražnik Paja Poljakovič iz Subotice. Mož je bil leta 1919 brez razloga odpuščen iz službe, čeprav je imel 19 službenih let. Mož se je za svojo pravico tožaril, toda povsod je naletel na gluha ušesa. Končno pa je prodrl pri državnem svetu, ki je razsodil, da mora občina plačati Poljakoviču 160.000 din za ves ta čas, obenem pa mu mora poslej plačevati tudi pokojnino.

Pri zadnjem viharju, ki je divjal nad Španijo in Portugalsko, se je ponesrečila tudi jugoslovanska ladja »Vihor«, ki je bila v službi švicarske vlade in je vozila žito iz Lizbone v Genovo. Ladja je bila zasidrana v pristanišču Lisbona, ko je zadivjal vihar in začel premetavati ladje sem pa tja. Pri tem se je ena od ladij potopila, utonilo pa je 25 monarjev. Našo ladjo je valovje vrglo ob obrežje in se je nekoliko poškodovala. Kapitan ladje je sporočil svojemu lastniku v Splitu, da je ladja sedaj v popravilu in da bo kmalu spet nastopila svojo redno plovo.

Drzen osterh je gostilničar Ižidor Jevremović iz vasi Gadacica pri Kragujevcu. Tam v vasi se je mudila sodna komisija s strokovnjaki. Po končanem opraviilu so se vsi dobili v gostilni in naročili dve pečeni kokiši. Ko so pa zahtevali račun, jim je gostilničar rekel, da morajo plačati 550 dinarjev. Gostje so se začudili, toda gostilničar je vztrajal pri svoji zahtevi. Ker člani komisije niso hoteli plačati, je enostavno zaklenil vsa vrata in tako imel dva sodnika in tri druge člane komisije zaprta. Na noben način ni hotel odjenjati, dokler mu niso plačali zahtevane vsote. Komisija je nato sestavila tožbo, v kateri tožijo gostilničarja za kratenje osebne svobode, obenem pa so naredili prijavo proti njemu zaradi nesramnega kršenja odredb zakona o pobijanju draginje in brezvestnega verižništva.

Pred proračunsko sejo mestnega sveta mariborskega

Maribor, 24. februarja.

V četrtek, dne 27. t. m. bo v mestni posvetovalnici na magistratu proračunska seja mariborskega občinskega sveta. Proračun je dobil sedaj končno obliko na današnji seji finančnega odseka ter bo predložen mestnemu svetu v razpravljanje in sklepanje v sledeči obliki: višina novega proračuna znaša 56.409.250 din, od česar odpade na mestno upravo 24.157.640, na mestna podjetja pa 32.311.590 din. Proračun je za 8.731.070 dinarjev višji od proračuna za leto 1940/41.

Sestava novega proračuna je zadela na izredne težkoče, in sicer predvsem zaradi odlaka finančnega ministra, da se mora budžetirati samo za 9 mesecev. Kakor je na eni strani umestno in praktično, da se proračunsko leto izenači s koledarskim, tako je prehod težak in zvezan z velikimi nevednostmi: vseh izdatkov se ne more deliti na tri četrtine, cela vrsta izdatkov dosedanjega 12-mesečnega proračuna se po svoji naravi izrazi že v prvih 9 mesecih ter se morajo zaradi tega vstaviti v 9-mesečni proračun s celim zneskom, dočim se morajo vsi dohodki deliti na tri četrtine in se ne smejo vzeti z 12-mesečnim učinkom. Posebno velja to za tehnična dela ter so zaradi tega s proračunom najbolj prizadeta mestna podjetja. Nadaljnje težave pa povzročajo sedanje izredne razmere, ki nalagajo mestni občini ogromna bremena, dočim so viri dohodkov ostali prejšnji ter nekateri celo nazadujejo. Najbolj je pri sedanjih razmerah prizadeto socialno skrbstvo. Kljub vsemu temu pa je bilo mogoče proračun uravnovesiti brez večjih pretresljajev ter se celo račun na možnost zboljšanja gmnotega položaja mestnih uslužbencev in delavcev za primer nadaljnjega naraščanja draginje.

Zanimivo je razmerje posameznih partij proračuna s celotnim proračunom v odstotkih: pri izdatkih je razmerje sledeče: osebni izdatki 15,63%, splošna mestna uprava 2,34%, osebna in imovinska varnost 1,21%, finančna stroka 12,49%, tehnična stroka 3,03%, zdravstvo 3,21%, socialno skrbstvo 8,92%, šolstvo 1,94%, znanost in umetnost 0,62%, obrt, trgovina in turizem 0,31%, mestni veterinarski sklad 0,32%, sklad za protiletalsko obrambo 0,12%, razno 0,26%, prehodno 0,79%, mestna podjetja 50,80%. Dohodki: splošna mestna uprava 0,05%, mestne davščine 30,71%, finančna stroka 7,11%, tehnična stroka 1,82%, socialno skrbstvo 0,08%, mestni veterinarski sklad 0,32%, sklad za protiletalsko obrambo 0,13%, razno 1,77%, prehodno 0,79%, mestna podjetja 57,22%.

Letošnji proračun ljubljanske mestne občine

Ljubljana, 25. febr.

Včeraj je načelnik finančnega odseka mesta Ljubljane prof. Karel Dermastja sprejel mesto tokrat zadržanega župana dr. Adlešiča častnikarje ter jim izročil občinski proračun za leto 1941.

Zvišan je zaradi višjih cen in plač

Letos je bilo treba po navodilu finančnega ministertva prilagoditi proračunsko leto koledarskemu. Proračun je bilo tedaj treba sestaviti samo za 9 mesecev — od 1. aprila do 31. decembra 1941.

V izdatkih in prav tako v dohodkih obsega predlog novega proračuna 113.356.139 dinarjev, za dobo 12 ih mesecev 1940—1941 pa je znašal 134.305.385 din.

Velik del povečanih izdatkov je pripisati višjim cenam. V okvirju proračunskih možnosti je bilo treba prilagoditi prejemke mestnih uslužbencev sedanji draginji. Predvsem bodo plače prilagojene po teile lestvici: tisti, ki imajo prejemke do 2000 din, bodo dobili povišek za 10%, s prejemki od 2000 do 4000 din 5%, drugi pa ne dobe poviška. Razen tega pa bodo še vsi uslužbenci dobili dodatek 200 din za ženo. Z napredovanji vred bi to povišanje zneslo 3,7 milijonov dinarjev.

Kritje za nujne izdatke

Vsi povečani, neobhodno potrebni izdatki so imeli za posledico, da je bilo treba znižati tudi druge izdatke, hkrati pa poskušati kritje za proračunske izdatke, ki so nujno potrebni. Kritje je bilo dobljeno iz povečanih dohodkov ter iz novih virov. V prvi vrsti je bilo računati, da bo dala povečan donos doklada na državne neposredne davke. To je bilo ocenjeno s približno 1,5 milijona dinarjev. Nadalje je bilo treba računati, da bodo dale hišne davščine 0,125 milij. din, razni manjši novi režijski prispevki 1,1 milij. din. Najvažnejša postavka je bila pričakovani donos blagajniškega prebitka, ki je vnesen z vsoto 4 milij. dinarjev v novi proračunski predlog.

Nova zvišanja in nove mestne davščine

Socialna občinska doklada na državne neposredne davke naj prinese letno 975.000 din. Višina posebne socialne doklade se določa po dohodku od 70.000 din letno naprej ter je progresivna, od 3 do 40%.

Kjer se je porabilo več vode kot je določeno po pravilniku, je zvišana za vsak kubični meter dovoljene količine vode od 1,50 na 2 din. To naj da 150.000 din.

Poleg zvišane trošarine na uvoz rib, na med, na kvas, na začimbe, mineralne vode, bo zvišana trošarina za vino v sodih in medikamentozno vino od 1,50 na 2 din za liter. Prav toliko bo zvišana tudi trošarina na liter piva.

Zvišanja pri uvozninah in druga zvišanja

Zvišanja bodo tudi pri mestnih uvozninah na železo, baker, cink, med, aluminij, cin, svinec, bron, fotografske aparate, mast za tehnično porabo, barve, mavec, cement, marmor, izdelke iz keramičnega materiala, papir, karton in izdelke iz njih, bombaž, juto, konopljo ter izdelke iz teh snovi, volno in izdelke iz nje, naravno in umetno svilo ter polsvilo, izdelane dekorativne preproge, perje, usnje in izdelke iz njega, gumbe, štetarsko blago, kožuho vino in krzno vseh vrst, lasuljarske izdelke, kemikalije, led, pečarske izdelke, gradbeni material in galanterijske izdelke.

Obveznost plačevanja kanalske pristojbine je razširjena tudi na lastnike vsega nepozidanega sveta, ki leži ob cestah, kjer je bila javna kanalizacija že izvršena. Pristojbina se odmeri po posebnih lestvici. Zvišana je občinska taksa k nekaterim državnim taksam. Nanovo je uvedena na-

Glede davščin, ki mariborske meščane najbolj zanimajo, pa ostane v glavnem vse pri starem. Predvidene so v proračunu iste doklade in davščine, kakor v tekočem letu. Zaradi naraščajočih potreb socialnega skrbstva se je morala zvišati socialna davščina od 10% na 15%. Celotni donos te davščine se porabi za pobiranje brezposelnosti. Nadalje je povišana trošarina na pivo od 0,60 din na 1 din pri litru, s čimer pa splošnost ni tangirana. Maribor je imel do sedaj najnižjo trošarino na pivo, ker pobirajo vsa ostala mesta in občine že dolgo 1 dinar od litra. Za razširjenje vodovoda je predvidena v proračunu anuiteta 350.000 din za posojilo 4.500.000 din. Anuitete po 350.000 din pa ni mogoče kriti drugače, kakor s povišanimi dohodki od oddaje vode. Zato predvideva proračun zvišanje tarife za večjo porabo vode od 2 din na 3 din za kub. meter, v okolških občinah pa od 3 na 4 din, dočim ostane vodarina in cena vode pri normalni porabi neizpremenjena. S tem so prizadeti samo tisti lastniki stavb, ki uživajo trajno davčno proročilo ter dotični, ki vodo prekomerno porabljajo. Stanovanjske hiše s poviškom niso prizadete. Končno je s predloženim proračunom uvedena nova občinska taksa, tako imenovana »uporabnina«. To takso bodo plačevali oni, ki uporabljajo javni svet pod zemeljsko površino ali pa zračni prostor nad javnim zemljiščem, predvsem pa bodo to mestna podjetja, ki imajo vse svoje napeljave pod zemljo.

Mestni dolgovi znašajo s stanjem konec leta 1940/41 68.251.361,19 din. Mestna občina ima samo fundirana posojila, tako imenovani »sledeči« ali »viseči« dolgov pa nima. Konec leta 1939/40 so znašala vsa posojila mesta Maribora 65.307.863,23 din, v proračunskem letu 1940/41 pa je bilo realiziranih skupno 6.500.000 din dolgov, odpaljenih pa 3.576.502,04 din, tako da ostane končno zgornj omenjena vsota. V proračunu je dana možnost za najetje posojila 2 milijonov din za začetna dela na mestni tržnici in 4 in pol milijona din za razširjenje vodovoda. Mestna občina vrši anuitetno službo v redu in zelo točno.

V predloženem proračunu je dana tudi možnost, da mestni svet zviša mestnim uslužbencem draginjski prispevek ter jim na ta način tudi v še težjih razmerah omogoči primeren obstoj. Celotni osebni izdatki z aktivnimi prejemki, pokojninami, vdovninami, miloščinami znašajo 13,63% vsega proračuna. Osebni izdatki mestne uprave same znašajo 16,85%, mestnih podjetij pa 11,22%.

pisna taksa. Za to takso je določena posebna lestvica: do 10.000 din prometa 30 din, od 10.001 do 25.000 din 40 din, od 25.001 do 50.000 din 70 din, od 50.001 do 100.000 din 100 din, od 100.001 do 250.000 din 200 din, od 250.001 do 500.000 din 400 din, od 500.001 do 750.000 din 500 din, od 750.001 do 1 milij. din 600 din, od 1.000.001 do 1,5 milij. din 900 din, od 1.500.001 din do 2 milij. din 1200 din, od 2.000.001 din do 2,5 milij. din 1600 din, od 2.500.001 do 3 milij. din 2000 din in nad milij. din 3000 din.

Večji dohodek si mestna občina obeta tudi od prirastkarine, kjer so stopnje v višjih skupinah zvišane.

Nanovo bo vpeljana občinska taksa za pospeševanje gradbenega razvoja Ljubljane. Mestna občina bo pobirala to takso od lastnikov hiš, ki se gajo čez regulacijsko črto, in sicer v obliki doklade na državno osnovno zgradarino za leto 1940.

S 1. aprilom pa bo zvišana cena toka mestne elektrarne, ker mora zdaj mestna elektrarna plačevati zvišano ceno za dobavljeni tok. Pri toku za razsvetljavo znaša 0,30 din za kilovatno uro; cena bo zdaj 5,30 din na uro (seveda brez državne in banovinske trošarine). Povišala pa bo, kakor je pričakovati, tudi mestna plinarna cene plinu.

Metlika

Elektrifikacija Bele krajine. Te dni so bili po vaseh sestanki in seje odborov zaradi električne napeljave. Na prošnjo naših zastopnikov se je odločila banska uprava, da bo še letos izvedla napeljavo električne razsvetljave v občini Metlika-okolica. Večina občanov se zaveda pomena elektrike in se trudi, da bi se to veliko delo res uresničilo še letos in bi tudi po naših vaseh zasijala nova luč. So pa nekateri, ki jim ta reč ni po volji in rajši razdirajo delo. Upamo, da bo preko teh nergačev šlo naše delo naprej in da nam bo letos zasijala po vseh vaseh električna luč.

Lep uspeh nabiralnih dni v Ljubljani

Ljubljana, 25. februarja.

Ljubljanski delovni odbor za zimsko pomoč je na svoji seji potrdil obračun nabiralnih dni 3. in 4. februarja, ko je ljubljansko prebivalstvo vseh slojev po majhnih zneskih podarilo za zimsko pomoč mestnim revežem doslej ob enakih zbirkah v Ljubljani še ne doseženo vsoto 103.718 din.

Po razveseljevalni poročilu je odbor izrekel soglasno zahvalo vsem darovalcem in še posebno pohvalo prebivalstvu mestne periferije, ki si je v teh težkih časih pritrvalo dar za zimsko pomoč najrevnejšim. Upoštevati je namreč treba, da so se pridobitni stanovi že prej odzvali s primernimi zneski, nabiralna dneva sta bila pa namenjena prav za prav dobroti malega človeka. Navzlic temu, da so se pridobitni sloji že prej bolj ali manj izkazali s svojimi darili, so tudi sedaj še prispevali manjše zneske. Vendar pa moramo podčrtati, da so glavni delež k tem 103.718 din prispevali manj premožni sloji in s tem spet dokazali zlato srce mesta Ljubljane.

Do skrajnosti požrtvovalne članice vseh ljubljanskih karitativnih društev in člani vseh naših humanitarnih društev, nadalje uslužbenstvo kraljevske uprave, železniške in finančne direkcije, moštvo držav. policije ter mestno uslužbenstvo je obiskalo prav sa stanovanja v središču mesta in tja do skrajnega roba mestne občine, da ni bila izpuščena niti najmanjša in najbolj oddaljena hiša Črne vasi. Sodelovalo so pri tej najboljšejejši dobrotelni akciji skoraj brez izjeme vse ljubljanske dobrodelne organizacije, namreč Karitativna zveza z vsemi svojimi ljubljanskimi Elizabetnimi in Vincencijevimi konferencami, Slovenska krščanska ženska zveza s Krščanskim ženskim društvom, Kolodvorski misijon, Jugoslovanska ženska zveza z osrednjim društvom in vsemi podružnicami Kola jugoslovan-

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer-sko stanje	temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 1-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		naj-večja	naj-manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	750,6	3,4	0,2	94	10	W ₁	6,0	sneg
Maribor	750,2	1,2	-4,0	90	5	0	2,0	sneg
Zagreb	753,6	5,0	3,0	80	10	0	11,0	dež
Belgrad	753,7	10,0	7,0	90	5	NE ₁	1,0	dež
Sarajevo	753,8	6,0	4,0	80	10	0	—	—
Vis	753,7	6,0	4,0	90	7	NW ₁	—	—
Split	754,2	8,0	5,0	80	8	ESE ₁	3,0	dež
Kumbor	752,5	14,0	8,0	80	4	NE ₂	7,0	dež
Zirje	756,6	7,0	2,0	90	5	0	—	—
Dubrovnik	756,1	13,0	4,0	90	5	NE ₂	10,0	dež

Vremenska napoved: Pretežno oblačno z rahlimi krajevnimi padavinami. Najnižja temperatura na letališču je —2,6 stopinj Celzija.

Koledar

Danes, torek, 25. februarja: Valburga.

Sreda, 26. februarja: Pepelnica.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška 48.

Katera dobra družina bi bila pripravljena dati revnemu dijaku skromno kosilo ali večerjo, naj blagovoli javiti svoj naslov upravi »Slovenec«.

Redni občni zbor Podpornega društva na I. moški drž. realni gimnaziji v Ljubljani se bo vršil dne 26. t. m. ob 18. v posvetovalnici zavoda.

Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije, Jutri, dne 26. t. m., bo predaval bibliotekar Francoskega instituta g. Mirko Honorlein »O življenju primitivnih ljudstev« (s slikami). Vstop prost. Začetek ob 20.

Igralska družina Prosvetnega društva Trnovo uprizori drevi ob 20. na društvenem odru Gol-donijevo ljudsko komedijo »Zdrava na vask«. Igra se uprizori pri pogrnjenih mizah ob enotni vstop-nini 5 din.

Fotoclastične metode. V okrilju Društva inženirjev v Ljubljani bo v sredo, dne 26. februarja, ob 20. v društveni predavalnici v II. nadstropju Zveze predaval g. univ. prof. dr. ing. Alojz Kral o metodah za določevanje ravniškega stanja na-petosti pri kompliciranih konstrukcijah, kjer eno-stavne računske metode ne zadoščajo. Metoda je izredno važna za strojne elemente in za posebne oblike gradbenih, zlasti železobetonskih nosilcev.

»Bohemske večere«, pustna prireditev gledaliških igralcev, bo drevi pri Mikliču. Začetek ob 20. Popolnoma nov spored, ki ga bodo izvajali člani gledališča pod vodstvom priljubljenega g. Daneša, bo nudil obilo razvedrila. Prosimo, da si kupite vstopnice, kolikor jih je še na razpolago, v pred-prodaji pri operni blagajni do 17. popoldne. Zvečer posluje večerna blagajna pri Mikliču od pol 20. dalje.

»Slepa sreča« je naslov predpustni komediji, ki jo bo igral Rokodelski oder drevi ob 8 v Rokodelskem domu, Komenskega ulica št. 12. Med od-mori bodeta pela kuplete priljubljena pevca Tin-ček in Tonček.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Torek, 25. februarja: zaprto.
Sreda, 26. februarja: Zaprta vrata. Red Sreda.
Četrtek, 27. februarja: Othello. Red Četrtek.
Petek, 28. februarja ob 15: Romeo in Julija. Di-jaska predstava po globoko znižanih cenah od 14 din navzdol.

Opera. — Začetek ob 20.

Torek, 25. februarja: Tri stare škatle. Izven.
Sreda, 26. februarja: Hlapec Jernej. Red B.

Vojnik pri Celju

»Slov. dom« lahko dobite že zvečer pri g. Gorenšku Valjdu, kjer ga lahko tudi naročite za 14 din. V primeru večjega števila naročil se bo list še isti večer dostavljal na dom. Prav tako dobite list tudi pri organistu g. Soparju.

Občinski preskrbovalni urad v Vojniku potrebuje za mesec marec 1262 nakaznic ser. A, 196 ser. B in 104 ser. C. Dodatnih nakaznic za težake potrebuje 128 kosov.

Odbor občine Vojnik trg je predlagal, da bi se v proračunskem letu 1941 pobirale 82% doklade na državni davek.

V vojniški občini so v tem tednu umrli trije novorojenčki, od katerih ni nobeden dočkal nad 16 dni.

Odbor za zimsko pomoč je nabral s prostovoljnimi prispevki 1616 din, 25 kg krompirja, 15 kg fižola ter nekaj moke in drv. S temi sredstvi se je nudila pomoč nad 25 najrevnejšim družinam.

skih sester, Splošnim ženskim društvom, društvom »Atenac«, Društvom knežnje »Zorke«, nadalje vse ženske podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda, Zveza gospodinj in Zveza gospodinjskih pomočnic, Društvo za varstvo deklet, Kolo žen zadrugark, Zenski pokret, Društvo akademičark, Zenska sek-cija Jadranske straže, Društvo diplomiranih sester, Poselska zveza, Zveza akademsko izobraženih žen, Vodstvo dekliških krožkov, Dom visokošol, Krajevni odbor Rdečega križa s samarijankami in samarijani, Društvo za varstvo rokodelskih vajencev, Društvo rokodelskih pomočnikov, Društvo rokodel-skih mojstrov in Društvo »Skrb za mladino«.

Mnogo nad 200 dobrosrčnih članic in članov teh organizacij ter veliko število uslužbencev prej naštetih oblasti je prehodilo ob slabem vremenu na kilometre stopnjic in obiskalo vse hiše, kjer so sem in tja zlasti stare morale občutiti tudi trdo-srčno besedo. V splošnem in z ogromno večino so pa pri vseh družinah nabirale in nabirale našli veliko razumevanja in celo ganljivo sočutje s še revnejšimi. Razumljivo pa je, da so ponekod stano-valci zaradi svoje odsotnosti bili prisiljeni zapreti svoje stanovanje, toda mnogi so se pozneje oglasili v pisarni odbora za zim

75 odstotkov zdravil dobi Jugoslavija iz Nemčije

Nemci poročajo, da vojna tudi na polju zdravilstva ni prinesla za-
stoja — Posebna pozornost velja kirurgiji

Pred 50. leti je nemški zdravnik Behring od-
kril učinkovito zdravilo proti otroški difteriji in
proti tetanusu. Tudi sloviti Pasteur iz Pariza in
ruski bakteriolog Mečnikov mu teh zaslug nista
oporekla. Na podlagi svojih poznejših raziskovanj
sta spoznala, da je s pomočjo Behringovega izu-
ma mogoče rešiti pred smrtjo milijone mladih
človeških življenj. Pasteurjev učenec Roux je celo
zapisal, da je Behring poklonil človeštvu »nepre-
cenljiv dar«.

Po zaslugi tega novega izuma se je število
otrok, obolelih na difterijo, v vseh kulturnih deže-
lah izredno hitro začelo krčiti. Od 76% je padlo
kar na 5%. Nemški dopisniški urad »Dunav« po-
roča, da so na tem polju zlasti mnogo storili v
Nemčiji in da tega dela tudi zdaj, ko divja vojna,
niso zanemarili. Najodobnejše urejena Behrin-
gova podjetja da so danes v nemškem vseučili-
škem mestu Marburgu, kjer je Behring zadnje
čase tudi živel in deloval. Odtod da pošiljajo
zdravila sredstva v vse tiste kraje, ki imajo z
Nemčijo trgovske stike.

Behring je umrl leta 1917., njegove izume pa
so drugi znanstveniki še izpopolnili in v zadnjih
desetletjih prinesli številne nove izume, ki jih ne

uporabljajo samo doma, pač pa tudi v drugih dr-
žavah. To omenjajo zlasti zato, ker je tudi Jugo-
slavija ena tistih držav, kamor prihajajo velike
količine nemških zdravil. »Dunav« navaja potem
nekaj številčnih podatkov o izvozu zdravil iz
Nemčije in med drugim piše: Naj navedemo samo
neosalvarsan proti sifilisu, insulin proti sladkorni
bolezni, protosil proti zastrupljenju po bacilih,
germanin proti spalni bolezni, atebirin in plasmochin
proti malariji, aspirin in piramidom za ubla-
žitev bolečin in neštete druge posebne preparate
za lokalno anestezijo in popolno narkozo. L. 1929
je znašal nemški delež svetovnega izvoza zdravil-
nih sredstev 28,5%, sedem let pozneje 38,2%, v
najnovejšem času pa že 30,8%. Po zadnjih podat-
kih krije na primer Jugoslavija 75%, Bolgarija
76%, Madžarska pa celo 84% vseh svojih potreb
po zdravilih iz nemških laboratorijev.

Isto poročilo na koncu še enkrat poudarja, da
sedanja vojna prav nič ni omejila izdelovanja
najraznovrstnejših zdravil za domačo in tujo po-
trebo, kar se tudi ne sme zgoditi, kajti v vojnem
času je potreba po zdravilih še večja kot sicer.
Posebno pozornost so nemški zdravniki v zad-
njem času posvetili novim izumom, ki se koristno
dajo uporabljati na polju kirurgije.

Razbijanje ledu na podmornici, ki se je vrnila s svoje vožnje.

Oslovsko meso brez kart

Francozom sedaj huda prede. Manjka jim na
vseh koncih in krajih, pa še to, kar imajo, dobi-
vajo na karte. Še celo osle, oziroma oslovsko me-
so. V Nantesu, ob reki Seini v zasedenem
ozemlju so imeli tede dni pravo senzacijo, ki gre
pra vna rovaš živiliških izkaznic. Neki mizar je
kupil pred meseci že zelo starega osla. Zgarana
žival je na koncu še ohromela. »Saj je itak figa
sedaj na svetu živeti, si je mislil osel.« Crnil
bom, da bodo ubogi Francozi, ki si morajo stis-
kati pasove, vsaj nekaj še imeli od menec. Toda
v njegovih rodoljubnih čustvih ga je prehitel go-
spodar, ki je osla pobil. Ker pa je znal rezati
samo deske, mesa pa ne, je naprosil nekega svo-
jega prijatelja, ki se je nekaj razumel na ta posel,
naj on to opravi. Ta je bil takoj voljan svojemu
prijatelju pomagati in je osla po vseh mesarskih
pravilih razkosal. Meso sta pa potem prodajala —
brez kart. Kakor bi mignil, je bilo po njem. To
pa je prišlo na uho ne morda francoskemu Pre-
vodu, ampak zdravstvenemu nadzorniku, ki je pri-
jel zasilenega mesarja in tovariša za pregrešne
roke.

Vse kače so zmrznile

Zaradi hude zime, ki razsaja po vsem svetu
in tudi v Franciji, so zmrznile vse kače v žival-
skem vrtu v Parizu. Poslednja kača, boja, ki je
bila dolga štiri metre in je bila v vrtu že devet
let, je poginila pred nekaj dnevi. Profesor Pelle-
grin, ki skrbi za kače in ribe v tem živalskem vr-
tu, je zelo žalostno gledal, kako je šla žival za
živajo. Toda nič ni mogel pomagati, ker ni imel
premoga, da bi prostore kuril, in slabo krmiljene
živali so podlegle mrazu. Profesor zdaj skuša re-
šiti, kar je še ostalo, zlasti pa krokodile in želve.
Slednje jedo samo salato, ki pa jo je sedaj težko
dobiti. Pri krokodilih je stvar lažja, ker se dobi
meso zanje pri konjedarih. Največje preglavice
mu dela velik močerad iz Kitajske, ki hrabro pre-
naša mraz. Tudi on mora prenašati vojne težave.
Včasih je jedel sveže merlane (morske ribe), se-
daj pa mora požirati navadne kline, ki pa mu vse-
eno gredo v slast.

»Zapoznelo pismo« pride tudi v Beograd

Madžarska uradna agencija je zadnje čase več-
krat poročala o uspehih in napredku madžarskega
filma doma in drugod po svetu. Med drugim pravi
tudi tole:

Večkrat so bili objavljeni podatki, ki potrju-
jejo uspehe in napredek madžarskega filma v dr-
žavi in tujini, posebno pa v sosednjih državah.
Nedavno je bil istočasno v Budimpešti in v Rimu
prikazan nov madžarski film »Pogled nazaj«. Se-
daj končujejo film »Zapoznelo pismo«, čigar pre-
miera bo istočasno v pet prestolnicah, in sicer v
Budimpešti, Beogradu, Sofiji, Ankari in Rimu.

Pomorski promet skozi Panamo pada

V eni svojih zadnjih številčk se »New York
Times« bavijo s pomorskim prometom skozi Pa-
namski prehod in navajajo podatke, ki jih je tede dni
objavilo ameriško mornariško ministrstvo. Iz njih
je razvidno, kakor ve povedati sovjetska uradna
agencija Tass, da je leta 1940 plulo skozi omenjeni
prekop 5.058 ladij, leto prej pa še 5.928. Te šte-

STVARI, KI SO VSAK DAN NA VRSTI:

Pozlačevanje

Ponikljevanje, posrebovanje itd. Raztopina
nikljeve kopeli sestoji iz 70 gr nikljevega sulfata
na en liter vode in nekoliko amonijskega sulfata
ali druge sorodne soli. Ta raztopina se da v ka-
dičko, v kateri se obesi anoda iz niklja in katoda
iz kovine, ki jo hočemo ponikljati. Električni tok
vstopa v raztopino na anodi in izstopa iz raztopine
na katodi. Na tej poti odtrguje in izloča nikelj.

Posrebovanje se vrši prav tako kot ponik-
ljanje. Le v kadički je raztopina srebrove soli in
na anodi srebro.

Pozlačevanje in poplatinjevanje se vrši v raz-
topini zlate, oziroma platinove soli; na anodi je
zlatu oziroma platini. Zanimivo je pozlačevanje
tankih žic in zlate preje, kakršno rabijo pri ve-
zenju. Zica ali nit se odvlja iz klopčica čez poseb-
ne valje, ki jo vlečejo skozi zlato kopelj, a elek-
trični tok se dovaja po valju.

Pokositrovanje, pocinkovanje in posvinčeva-
nje bi se lahko vršilo po galvanski, a se vrši ve-
čina v mehanični poti, ker je to cenejše in hi-
trejše. Železna pločevina n. pr. se kar potopi v
kositrovo raztopino in prevleka je gotova. Tako
pokositrena železna pločevina se imenuje bela
pločevina. Žice mreže se prav tako pocinkajo v
raztopini cinka.

Predmeti se tudi pobakrijo, pomedijo, pože-
lezijo, pojeklenijo in prevlečejo z raznimi dru-
gimi kovinami in zlitinami. S pomočjo galvano-
stegije proizvajamo lično posnemanje intarzij. Na
primer na predmet narišemo z raztopno barvo
primerni ornament, ostalo površje pa prevlečemo
z neraztopnim lakom. Nato se postavi predmet v
močilo, ki odje barvo in odkrije kovino v obliki
ornamenta. Kjer je lak ostal, se predmet na ka-
todi prevleče z žlahtno kovino le po ornamentu.
Na ta način se lahko napravijo okraski z vsimi
dragimi in drugimi kovinami.

Program radio Ljubljana

Sreda, 26. februarja: 7 Jutranji pozdrav —
7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček ve-
selih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Iz češke or-
kestralne glasbe (plošče) — 12.30 Poročila, ob-
jave — 13 Napovedi — 13.02 Godalni kvartet (gg.
St. Marin, K. Burger, Avg. Ivančič, G. Müller) —
14 Napovedi, poročila — 17.30 Preludij in melo-
dije (plošče) — 18 Mladinska ura. a) Peš na
morje (g. M. Volta), b) Dijaška oddaja, 1. Breški
študentje, 2. Dijaškova nedelja (g. dr. Vinko Faj-
diga) — 18.40 Razlika med značaj (g. dr. Stan-
ko Gogala) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Na-
cionalna ura: Vojaška oddaja — 19.55 Plošče —
20 Ura Dvočakovih komornih skladb (gg. prof.
Jan Slais, violina; prof. Cenda Sedlbauer, vcllo; prof.
Janko Ravnik, klavir) — 21 Balalajke (plo-
šče) — 21.15 Pevski koncert ge. Corrie Koopman-
Eerens (kontraalt): holandske in flamske na-
rodne pesmi in zamorske duhovne pesmi (v ori-
ginalu) ob spremljanju klavirja (g. prof. M.
Lipovšek — 22 Napovedi, poročila. —

vilke naj dokazujejo, da ladijski promet skozi Pa-
namski prekop zelo pada. Če res tako pravi tudi
ameriško pristojno ministrstvo, bo že držalo.

Bette Davis, Errol Flynn, Olivia de Havilland so glavni igralci v zgodovinskem filmu „Na zapoved kraljice“

V ameriških filmskih krogih napo-
vedujejo, da bo nagrada Akademije za
filmsko umetnost — kakor že dvakrat
— tudi letos dobila Bette Davis, zakaj
vsa kritika soglaša v sodbi, da je njeno
igranje v filmu »Na zapoved kraljice«,
kjer nastopa v vlogi kraljice Elizabete
angleške, višek letošnjega igralskega
mojstretva v ameriškem filmu. Š to vlo-
go je Bette Davis privedla do izraza
vse svoje velike zmoglosti, kakor to
zahteva predstavljanje osebnosti, kakor
je bila nevarna, samohotna, razdražli-
va, brezsrčna, zasmehljiva, po drugi
strani pa nežna, zaljubljena in do no-
rosti zaslepljena hči Henrika VIII. in
Ane Boleyn, neporočena angleška kra-
ljica Elizabeta.

Ce hoče igralec pokazati vso svojo
umetniško silo, mora imeti na razpolago
pravo vlogo v pravem delu. Tako delo
je nedvomno drama Maxwella Ander-
sona »Zasebno življenje Elizabete in
Essexa«. Leta in leta je nepretrgoma
bila na sporedu nešteti ameriških gle-
dališč, dokler se je ni polotil režiser
Mihael Curtiz, tvorec »Poročnika indij-
ske brigade« ter »Robina Hooda«. Nje-
govo ime jamči za grandioznost in re-
zijsko popolnost filma.

Dejanje filma je zgrajeno na skup-
nem duševnem boju, ki razjeda kraljico
Elizabeto. Na eni strani je nora lju-
bezen do mladega in prizadetega
grofa Essexa, na drugi strani pa skrb
za državo, kateri vlada. Kraljica oma-
huje med ljubeznijo in med strahom,
da so Essexova zaljubljena zagotavlja-
nja laž in da se z njimi hoče le priko-
pati do prestola. Kraljica se nazadnje
s strtim srcem odloči, da bo ljubljene-
ga človeka izročila rablji, da bi rešila
državo. Take duševne stiske in boje
more na platnu verjetno in prepričljivo
predstavljati samo umetnica, kakor je
Bette Davis.

Temeljno obeležje filma je dejanje,
akcija: razburilji vojni prizori se me-
njajo s sijajnimi elovescnostmi na londonskih ulicah
v slogu in razkošju 16. stoletja. Dejanje se odigrava
na londonskih ulicah, na angleškem dvoru in v
meglenih močvarah Irke.

Vreden soigralec Bette Davisove v tem filmu
je Errol Flynn, »Poročnik indijske brigade«, Robin
Hood, »Morski vrag«. Tudi o njem pišejo, da je
vloga grofa Essexa, ki jo igra v tem filmu, višek
njegovega igralskega dela. Ko mu ulica vzklika:
»Živel Essex! dol Elizabeta!« — se zaveda svoje
moči nad kraljico, ki ga ljubi in kateri bi mogel
vzeti prestol, toda nazadnje spozna svojo krivdo ter
odkloni pomolščanje, da reši Anglijo. Ljubezenski

Errol Flynn in Olivia Havilland spet po daljšem času
skupaj v filmu »Na zapoved kraljice«.

dvoboj ljudi, ki sta rojena za vladanje. Taka ljubezen
se mora končati z žalo, veliko po zgodovinskem
in človeškem pomenu.

Od drugih igralcev, ki nastopajo v filmu, velja
omeniti Olivio de Havilland, Flynnovo tovarišico iz
več velikih filmov. Po dolgem času jo vidimo spet
v istem delu z njim, v vlogi Penelope Gray, kra-
ljice dvorne gospe, ki naskrivaj ljubi Essexa in
sodeluje z njim v zaroti, katere tudi njo velja glavo.

Gornje podrobnosti v filmu bodo zanimale zlasti
bralce našega lista, ki je prinašal pred nedavnim
roman »Na zapoved kraljice«.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVU SLUŽBI

Od Alfreda sem zvedel tudi nekaj podrobnosti o ponareje-
valskem načrtu. Čeprav so ga skovali v Moskvi pod nadzorstvom
Stalina, je Alfred trdil, da je misel prišla od njega. Vsekakor
je bil on tisti, ki si je v Združenih državah zagotovil tovor
onega posebnega papirja, katerega so uporabljali za tiskanje
bankovcev.

Od Alfreda sem zvedel tudi nekaj podrobnosti o ponareje-
valskem načrtu. Čeprav so ga skovali v Moskvi pod Stalinovim
nadzorstvom, je Alfred trdil, da je misel njegova. Vsekakor
je bil on tisti, ki si je v Združenih državah zagotovil tovor
posebnega papirja, katerega so uporabljali za tisk bankovcev.

Alfred, z rodbinskim imenom Tilden, je spadal k letonskim
krogom v našem oddelku, na čelu katerih je bil general Jan Ber-
sin. Alfred je bil velik in suh, imel je sinje oči ter robate, prazne
poteze v obrazu. Njega in njegovo ženo Marijo sem poznal že več
let. Marija je bila kakor kip, veljala je za močnejšo polovico
in jo je vsakdo imel za duhovnega poglavarja v rodbini.

Alfred je spomladi 1928 prišel v Pariz, kjer je vzel eno
naših najboljših agentinj, Lidijo Stahlovo, da bi jo spravil v
Ameriko.

Z vsemi silami sem si prizadeval, da bi Alfreda pregovoril,
naj nikar ne jemlje prav te ženske s seboj.

Lidija je bila odločna in sposobna, tedaj pri tridesetih letih.
Nekoč je bila žena carskega častnika ter se je pozneje poročila
z nekim baronom Stahlom, baltičkim plemičem, leta 1921. je kot
begunka na Finskem prestopila v našo vohunsko službo. Bila je
ena najboljših v naših vrstah.

Alfred je uveljavil svojo voljo ter je vzel Lidijo s seboj v
Združene države. Ostala je tam kaka tri leta, toda konec leta
1932, ko se je v Parizu sprožila vohunska zadeva Gordon-Switz,
so jo tam prijeli, obsodili ter kaznovali s petimi leti ječe. Prijeli
so tudi Alfredovo ženo Marijo, ki je tedaj bila nastavljen na
Finskem kot agentka naše vojaške vohunske službe. Marija od-
seda zdaj deset let ječe kot sovjetska vohunka v neki finski
temnici.

Pri vsej nesposobnosti pa Alfred sam ni nikdar prišel v si-
tnosti s policijo. Polom ponarejevalske zadeve pa je bil hud udar-
ec v njegovi karieri. Ker je pri stvari zaposloval tako znane
komuniste, kakor sta bila Franz Fischer in Paul Roth, je nje-
govemu neuspehu dajalo posebno mučen postranski okus, zakaj
to je moralo vendar skoraj neizogibno privedi do kompromiti-
ranja komunističnih strank v zahodni Evropi.

Potreboval sem več tednov, da sem zadevo poravnal in da
sem spet spravil v Moskvo dolarje, katerih še niso bili dali v
promet.

Maja 1930 je šel domov tudi Alfred, Fischer pa je bil ta čas
zdrav dospel v Sovjetsko Rusijo. Sredi junija se je zdelo, da je
vihar mimo, čeprav so se tudi še naprej sem pa tja po Balkanu
prikazovali bankovci po sto dolarjev.

Okoli 20. junija sem se vrnil v Moskvo, da bi poročal gene-
ralu Bersinu.

Tairov je bil tudi v Moskvi in se je udeležil najinih po-
govorov. General Bersin mi je z objemom izrazil hvaležnost, da
sem pri polomu podjetja Sass & Martini skočil v vrzel. Med po-
govorom sem ga prosil, naj mi dovoli nekaj prostodušnih kri-
tičnih pripomb o vsej stvari. Dejal sem:

»Ponarejanje denarja ni posel, v katerega bi se smela
spuščati močna država. To naj se izenačuje z majhnimi zakot-
nimi ločinami, ki nimajo pomožnih virov.«

Bersin je še enkrat razložil, da so načrt izdelali z ozirom
na Kitajsko, kjer se je zdelo, da so mogoče operacije v velikem

obsegu. Priznal pa je, da za Zahod to ni primerno. Jaz sem menil,
da je povsod enako bedasto. Bersin je odvrnil:

»Ali ni Napoleon tiskal angleških bankovcev?«

V teh besedah sem prepoznal Stalinov glas in sem rekel:

»Primer a šepa. Moderne finančne razmere so docela dru-
gačne. Z nekaj milijoni dolarjev v devizah ni dandanes mogoče
doseči nič bistvenega, kvečjemu škodo za državo, ki jih tiska.«

Odšel sem z občutkom, da je ponarejevalska dogodivščina
za zmeraj poravnana in da bodo uničili vse bankovce, kar jih
je še. Toda motil sem se, kakor so dokazali dogodki v Newyorku
in Chicagu pozneje.

Alfreda so kesneje prestavili v Minsk na poljski meji, kjer
so mu izročili vodstvo vseh motoriziranih sil beloruskega voja-
škega okrožja.

Franz Fischer si je takoj po prihodu v Sovjetsko zvezo dal
novo ime. Čeprav je bil star vojak iz nemške komunistične
stranke, ga v rusko komunistično stranko niso sprejeli, kar je
pomenilo za njegov obstanek hudo breme. Čez nekaj časa so ga
dodelili stavbenemu oddelku GPU, ki ga je poslal kot obratnega
vodjo v Kolimo, v severovzhodni Sibiriji, kjer je bil severnemu
tečaju ter Alaski dosti bližji, kakor pa najbližji ruski železnici.
Nekateri od nas so Franzu nekaj časa pošiljali zavoje s toplu
obleko, pa ni nikdar potrdil, da bi jih bil prejel.

V pozni jeseni 1931 me je general Bersin nenadno poslal na
Dunaj, kjer sem moral nastopiti kot reševalec docela zavožene
stvari. In spet enkrat sem prišel na sled ponarejevalski zadevi.

Seznanihi so me z ameriškim zakonskim parom, ki se je
bil ustavil v hotelu »Regina«, delal na človeka učinkovit vtis in
ki je na Dunaju z mano prebil marsikatero zabavno uro. Bil je to
Nick Dozenberg s svojo očarljivo mlado ženo, prav tisti Nick,
ki je z Alfredom skupaj delal v Združenih državah. Bil je iz
Bostona in jo bil eden od ustanoviteljev komunistične stranke
v Združenih državah. Po Alfredovem prihodu leta 1927, je Nick šel
na »podzemeljsko delo«, to se pravi. umaknil se je iz uradnega
komunističnega gibanja ter delal na skrivaj kot naš agent.